

ASPECTE TEORETICE ALE ECONOMIEI SOCIALE

THEORETICAL ASPECTS OF SOCIAL ECONOMY

*doctor în economie, conferențiar
universitar, șef Catedră Economie și
management public,
Academia de Administrare Publică*

**Tatiana
TOFAN**

*Associate professor, Head of the
Department of Economy and Public
Management, The Academy of
Public Administration*

Rezumat. În acest articol a fost realizat studiul cu privire la apariția și etapele de dezvoltare a economiei sociale în Uniunea Europeană. Au fost studiate definițiile economiei sociale, care și ele au evoluat odată cu dezvoltarea economiei sociale. La fel sunt expuse și principiile de funcționare a economiei sociale.

Cuvinte-cheie: economie, economie socială, etape de dezvoltare a economiei sociale etc.

Abstract. The article presents a study on the emergence and stages of development of the social economy in the European Union. The author also studied the emerging definitions of social economy, as they advanced with the field, as well as the principles of functioning of social economy.

Keywords: economy, social economy, stages of development of the social economy, etc.

Economia socială își are rădăcinile în secolul al XIX-lea din nevoia de a orienta producția de bunuri și servicii, plecând de la nevoile tuturor și nu de la interesele unora. La fel, dezvoltarea economiei sociale în sec. al XIX-lea s-a datorat și revoluției industriale: capitalismul industrial a creat noi cerințe la care statul și sectorul privat nu puteau răspunde. Este vorba de aplicarea principiilor democratice în activitățile economice, cum ar fi acela de „un om, o voce”. Având în vedere capitalismul și revoluția industrială care au caracterizat secolul al XIX-lea, reformatorii sociali împreună cu gânditorii utopici ai acelor vremuri au căutat alte soluții decât acelea privind naționalizarea mijloacelor de producție. Au inventat o altă formă de a produce a bunurile și serviciile de o manieră colectivă, creând astfel cooperativele, organizațiile mutuale și apoi asociațiile. [6,p.8]

Expresia „economie socială” desemnează ansamblul de structuri care pun la comun ceea ce au și care sunt active și completează sistemul de

Social economy emerged in the 19th century from the need to direct the production of goods and services, starting from global needs and not from personal interests. The development of social economy in the nineteenth century was also due to the industrial revolution: industrial capitalism created new demands to which the state and the private sector could not respond. We are talking about applying democratic principles to economic activities, such as “one man, one voice.” Given the capitalism and industrial revolution that characterized the nineteenth century, social reformers along with the utopian thinkers of the time sought solutions other than those for the nationalization of the means of production. They invented another form of producing goods and services in a collective way, thus creating cooperatives, mutual organizations and, later on, associations. [6, p. 8]

The phrase “social economy” refers to the set of structures that share

protecție socială, asigurărilor, băncilor, acțiunilor sociale și educației etc. Lansarea economiei sociale a constituit de asemenea reacția spontană, nereglementată juridic a grupurilor sociale celor mai vulnerabile și mai lipsite de protecție, nevoite să găsească soluții pentru a-și câștiga existența. La începutul secolului XX, economia socială a devenit o noțiune neclară, rar întrebuințată. În prima jumătate a secolului XX s-a dezvoltat progresiv, recâștigându-și rolul important, ajungând să se bucure de o popularitate în economie. Al doilea război mondial a marcat însă o pauză în dezvoltarea economiei sociale. În Europa dezvoltarea economiei sociale a fost fragmentată de cele două războaie mondiale și de experiența comunistă. În Europa Occidentală, au fost două perioade majore în evoluția economiei sociale: anii 1945–1970 și perioada până la mijlocul anilor 1970. [1, p.54]

Începând cu a.1945, economia socială a avut o evoluție sinusoidală caracterizată de regres și relansare. După cel de-al doilea război mondial, mișcările cooperatiste, mutuale și asociative au dezvoltat diferite activități sub aceeași denumire generică. Aceasta a condus la fragmentarea modelului asociaționist și la criza formelor de economie socială. În timpul celor trei decenii de creștere economică de după cel de-al doilea război mondial, s-a impus statul bunăstării, bazat pe sectorul privat capitalist tradițional și pe sectorul public. Criza anilor 1970 a demonstrat dificultățile de a reduce șomajul pe termen lung, excludiunea socială și dependent de sistemul de asistență socială, în special în mediul rural. Economia socială era forma care răspundea cel

what they have and are active and complement the system of social protection, insurance, banking, social actions and education, etc. The launch of social economy was also the spontaneous, legally unregulated reaction of the most vulnerable and unprotected social groups, forced to find solutions to earn a living. At the beginning of the twentieth century, social economy became an unclear notion, rarely used. In the first half of the twentieth century, it developed progressively, regaining an important role, reaching a popularity in the economy. However, World War II marked a break in the development of social economy, since in Europe, the growth of the field was fragmented by the two world wars and the communist experience. In Western Europe, there were two major periods in the evolution of the social economy: the period 1945 to 1970 and the period until the mid-1970s. [1, p. 54]

Since 1945, social economy has had its ups and downs. After the Second World War, cooperative, mutual and associative movements developed different activities under the same generic name. This led to the fragmentation of the association pattern and to the crisis of types of social economy. During the three decades of economic growth following World War II, there was a prevalence of the welfare state, based on the traditional capitalist private sector and the public sector. The crisis of the 1970s demonstrated the difficulties of lowering long-term unemployment, social exclusion and dependence on the social assistance system, especially in rural areas. Social economy was the form that best responded the need to create and maintain jobs. [5, p. 52]

mai bine nevoii de a crea și de a menține locurile de muncă. [5,p.52]

În anii 1970, economia socială a revenit din nou în centrul atenției. De la sfârșitul anilor 1980, Uniunea Europeană a recunoscut rolul și importanța economiei sociale. Franța a fost prima țară care a legiferat economia socială și anume în a.1981. Inițiativa a fost urmată în a.1990 de Consiliul Valon din Belgia, prin definirea și reglementarea sectorului economiei sociale. În a.1991, o lege din Italia a reglementat statutul special al întreprinderilor sociale față de mișcarea cooperatistă. Reglementări juridice privind economia socială au mai fost adoptate în: Belgia, care în a.1995 a legiferat „compania cu scop social”; Portugalia a legiferat „cooperative sociale cu răspundere limitată”, Spania din a. 1999 prin Legea cooperativelor a inclus „cooperativele de servicii sociale”; Franța a adoptat „societățile cooperative de interes colectiv”; Regatul Unit al Marii Britanii au purtat discuțiile legate de „compania de interes comunitar” [5,p.65]

În Europa Centrală și de Est se disting trei etape de dezvoltare a economiei sociale: perioada antecomunistă, cea comunistă și după căderea regimului comunist.

Înainte de al doilea război mondial, formele economiei sociale au reprezentat strategii de supraviețuire ale populației dezavantajate și au contribuit la incluziunea socială în zonele sărace. Constituirea relativ târzie a statelor din Europa Centrală și de Sud-Est a influențat dezvoltarea spiritului civic și a structurii societății civile prin consolidarea egalității bazate mai degrabă pe etică și regle-

In the 1970s, social economy returned to the spotlight. Since the late 1980s, the European Union recognized the role and importance of social economy. In 1981, France was the first country to legislate social economy. The initiative was followed in 1990 by the Valonie Council from Belgium, through defining and regulating the sector. In 1991, a law in Italy regulated the special status of social enterprises within the co-operative movement. Legal regulations on social economy were also adopted in: Belgium, which in 1995 integrated in legislation the “company for social purposes”; in Portugal they are defined as “limited liability social cooperatives”, in 1999, through the Cooperatives Act Spain integrates “social service cooperatives”; France adopted the phrase “cooperatives of collective interest”; while in the United Kingdom discussion dealt with “the company of Community interest” [5, p. 65]

In Central and Eastern Europe can be distinguished three stages of development of social economy: before the communists, the communist period and the period following the fall of communist regimes.

Before World War II, forms of social economy supported the survival of the disadvantaged population and contributed to social inclusion in poor areas. The relatively late establishment of Central and South-Eastern European states influenced the development of civic spirit and the structure of civil society by strengthening equality based on ethics and regulations rather than on ethnic and religious affiliation. Communist regimes with centrally-planned

mentări decât pe apartenență etnică și religioasă. Regimurile comuniste cu economii planificate centralizat au stopat dezvoltarea economiei sociale. Impactul negativ asupra economiei sociale a constat în deformarea principiilor tradiționale de funcționare a economiei sociale, reducerea formelor economiei sociale, naționalizarea și încorporarea organizațiilor societății civile în structurile statului, neimplicarea cetățenilor și politicizarea formelor de economie socială. Formele economiei sociale au funcționat sub controlul strict politic și administrativ al statului, considerat unică entitate legitimă pentru desfășurarea activităților economice. [7,p.83] Perioada de tranziție se împarte în două etape de dezvoltare a economiei sociale: în anii 1990 și după 2000. După a.1989, s-a trecut de la centralizarea forțată prin industrializare cu impact asupra mecanismelor de incluziune la supraliberalism și o inițială defazare și uneori lipsă a noilor mecanisme de incluziune. Modelul „cooperativist” s-a discreditat puternic în percepția publică și multe cooperative de tip comunist au falimentat. După a. 2000 asistăm la o revigorare a formelor de economie socială prin crearea parteneriatului public-privat. Renașterea inițiativelor de a dezvolta proiecte de economie sociale este reflectată și de actele normative și legislative. [7,p.85]

În contextul unor direcții europene comune de promovare a incluziunii sociale, au fost adoptate reglementări cu impact asupra economiei sociale și s-a creat un mediu favorabil dezvoltării prin: adoptarea legislației privind asistența socială și furnizarea de servicii sociale, descentralizarea administrației publice, promovarea parteneriate-

economies stopped the development of social economy. The negative impact on social economy consisted in distorting the traditional principles of functioning of the field, reducing its forms, through nationalizing and incorporating civil society organizations in state structures, through lack of involvement of citizens and politicization of forms of the field. The forms of social economy functioned under strict political and administrative control of the state, considered the only legitimate entity for carrying out economic activities [7, p.83]

The transition period is divided into two development stages: in the 1990s and after 2000. After 1989, the shift moved from forced centralization through industrialization, with an impact on inclusion mechanisms, to a supraliberalism and an initial phase shift and sometimes lack of new inclusion mechanisms. The «co-operative» model was severely discredited in public perception and many communist co-operatives went bankrupt. After 2000, we witness a revival of social economy by creating a public-private partnership. The rebirth of initiatives to develop social economy projects is also reflected in normative and legislative acts. [7, p. 85]

In the context of common European directions for promoting social inclusion, have been adopted regulations with an impact on social economy, and a favorable environment for development has been created through: adopting legislation on social assistance and providing social services, decentralizing public administration, promoting public - private partnerships, access to public fund-

lor public-privat, accesul la finanțare publică, măsuri pro-active de răspuns la nevoile grupurilor vulnerabile. Organizațiile economiei sociale sunt activ implicate în crearea locurilor de muncă, deși există distorsiuni în alocarea resurselor financiare, iar rolul lor în dezvoltarea locală rămâne subestimată. Revenirea economiilor sociale în centrul atenției se datorează strategiei defensive a mișcării cooperatiste și „de asociere” în fața globalizării economice [5,p.95]. Totodată contextul social și politic a fost favorabil pentru economiile sociale, prin nerezolvarea de către stat, sau piața liberă a problemelor sociale, prin eșecul socialismului centralizat URSS-China și prin vidul ideologic în căutarea unor alternative inovatoare. [5,p.120]

În a. 1980 reprezentanții sectoarelor cooperatist, mutual și asociativ au adoptat în Franța Carta Economiei Sociale, document actualizat în a.1995. Carta Economiei Sociale reiterează valorile și modalitatea de organizare a ei prin evidențierea principiilor ce stau la baza acestui sector, și anume:[4, p.46]

- solidaritate,
- responsabilitate,
- libertate,
- șanse egale pentru toți membrii organizației,
- respect reciproc.

Un al doilea document, Carta principiilor Economiei Sociale, a fost propus în a. 2002 de rețeaua CEP-CMAF și include principiile fundamentale ale economiei sociale:[7,p.85]

- prioritate acordată individului și obiectivelor sociale și nu capitalului;
- structuri private;
- asociere voluntară și deschisă;
- control democratic al membrilor;

ing, proactive measures to respond to the needs of vulnerable groups. Social economy organizations are actively involved in creating jobs, although there are distortions in allocating financial resources, and their role in local development remains underestimated. The new focus on social economies is due to the defensive strategy of the cooperative and to the tendency to «associate» while being faced with economic globalization [5, p. 95]. At the same time, the social and political context favored social economies, since governments or free markets could not solve social issues, since centralized socialism from the USSR and China had failed, since there was a void in ideologies while searching for innovative alternatives. [5, p. 120]

In 1980, representatives of the cooperative, mutual and associate sectors adopted in France The Social Economy Charter, document later updated in 1995, which stipulated the values and the organizational details of social economy, by highlighting the main principles at the core of the sector [4, p. 46]:

- solidarity,
- responsibility,
- freedom,
- equal chances for all members,
- mutual respect.

A second Social Economy Charter was proposed in 2002 by the CEP-CMAF network and includes the fundamental rights of social economy [7, p. 85]:

- Primacy of people and of the social objective over capital
- Democratic control by the membership
- Voluntary and open membership
- The combination of the interest of

- îmbinarea intereselor membrilor/ utilizatorilor și / sau a interesului general;
- apărarea și aplicarea principiului solidarității și responsabilității;
- gestiunea autonomă și independența față de autoritățile publice;
- majoritatea excedentelor să fie folosite pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă și prestarea unor servicii de interes pentru membri sau de interes general.

Conform Cartei principiilor Economiei Sociale, aceasta cuprinde două sub-sectoare: cel comercial și cel ne-comercial, iar obiectivele sunt:[7,p.88]

- ocuparea forței de muncă,
- dezvoltarea serviciilor sociale,
- consolidarea coeziunii sociale.

La nivel european nu există o definiție oficială a Economiei Sociale, iar principala provocare care trebuie învinsă este depășirea „invizibilității sale instituționale”. De-a lungul timpului, economia socială a fost definită fie prin formele specifice, fie prin principiile promovate. Economia socială a fost înțeleasă ca „însușind organizațiile nonprofit, cooperativele și alte forme private de întreprinderi asociate sau folosită ca sinonim pentru întreprinderi sociale”. [2,p.247]

Economia socială poate funcționa sub diferite forme de organizare: organizațiile voluntare, structuri publice sociale, cum sunt incubatoarele de afaceri, organizații cooperatiste, sau întreprinderi ale comunității care promovează produsele și serviciile.

Definiția întreprinderii sociale formulată de OECD pune accentul pe capacitatea acesteia „de a aduce soluții inovative la problemele excluziunii sociale și șomajului” [2,p.260]. Deși obiectivul cel mai frecvent atribuit întreprinderilor sociale este cel de integrare prin muncă a grupu-

members/user and/ society (general interest)

- The defense and application of the principles of solidarity and responsibility
- Autonomous management and independence from public authorities
- Reinvestment of the essential surplus to carry out sustainable development objectives, services of interest to members or of general interest.

According to this document, social economy is made up of two sub-sectors a commercial and a non-commercial one, and its objectives are [7, p. 88]:

- To employ available workforce,
- To develop social services
- To consolidate social cohesion

At European level there is no official definition of Social Economy and the main challenge is to overcome its lack of «institutional visibility». Over time, social economy has been defined either by specific forms or by promoted principles. Social economy was understood as «the multitude of not-for-profit organizations, cooperatives and other private forms of associated enterprises or used as a synonym for social enterprises» [2, p. 247]

Social economy can have different forms of organization: voluntary organizations, public social structures, such as business incubators, cooperative organizations, or community enterprises that promote products and services.

The OECD definition of social enterprise emphasizes its ability to «bring innovative solutions to the problems of social exclusion and unemployment» [2, p. 260]. Although the most common goal of social enterprises is to integrate

rilor vulnerabile, acestea pot fi înființate și în scopuri precum dezvoltarea locală, protecția mediului, furnizarea de servicii sociale, turismul sau comerțul echitabil.

La nivel european, economia socială a adus un aport semnificativ atât din punct de vedere economic, cât și social, furnizând locuri de muncă remunerate pentru peste 14,5 milioane de europeni, adică aproximativ 6,5% din populația ocupată a EU-27. În țări precum Italia, Suedia, Belgia, Franța sau Olanda procentul este mai mare, ajungând la valori cuprinse între 9% și 11,5% din populația ocupată [4, p. 46].

Crearea locurilor de muncă este o consecință a obiectivului specific al întreprinderilor sociale, și anume acela de a promova incluziunea socială a grupurilor aflate în dificultate prin creșterea oportunităților de angajare. Totodată, nu trebuie să ignorăm cel de-al doilea rol major al întreprinderilor sociale: oferirea de servicii personalizate, asigurând tranziția acestei categorii de persoane de la o stare de vulnerabilitate la o piață a muncii normale, la rândul lor, toate aceste activități necesitând o alocare importantă a resurselor financiare și umane.

Cu toate acestea, una dintre principalele provocări ale întreprinderilor sociale europene este dacă ofertele lor reușesc să răspundă tuturor cererilor sociale și să soluționeze cea mai mare parte a problemelor sociale pe care guvernele le proiectează asupra lor.

În concluzie se poate menționa că economia socială a evoluat și s-a dezvoltat pe parcursul secolelor XIX și XX, avînd o evoluție sinusoidală caracterizată de regres și relansare. La fel, o dezvoltare activă se observă și în zilele noastre, în sec. XXI, avînd un

vulnerable groups through work, they can also be set up for purposes such as local development, environmental protection, the provision of social services, tourism or fair trade.

At European level, social economy has made a significant contribution both from the economic and the social point of view, providing paid employment for more than 14.5 million Europeans, or about 6.5% of the EU-27 employed population. In countries such as Italy, Sweden, Belgium, France or the Netherlands the percentage is higher, reaching values between 9% and 11.5% of the employed population [4, p. 46].

Job creation is a consequence of the specific objective of social enterprises, namely to promote the social inclusion of groups in difficulty by increasing employment opportunities. At the same time, we must not ignore the second major role of social enterprises: providing personalized services, ensuring the transition of this category of people from a state of vulnerability to a normal labor market. In their turn, all these activities require an important allocation of financial and human resources.

However, one of the main challenges for European social enterprises is whether their offers are able to meet all social demands and solve most of the social problems that governments direct to them.

To conclude, we may say that social economy evolved and developed during the 19th and 20th centuries, having a sinusoidal evolution characterized by regression and relaunch. Likewise, an active development is observed in the current 21st century, having a significant

aport semnificativ atât din punct de vedere economic, cât și social la dezvoltarea economică a Uniunii Europene. Economia socială are un rol important în dezvoltarea pieții muncii, fiindcă furnizează locuri de muncă pe piața muncii a Uniunii Europene.

De asemenea, se poate menționa, că economia socială este o formă alternativă de dezvoltare economică bazată pe principii etice, de solidaritate, democratice, dezvoltare profesională și personală, funcționând conform economiei de piață și independentă față de stat.

contribution both economically and socially to the economic development of the European Union. Social economy also has an important role to play in the development of the labor market, as it provides jobs in the European Union's labor market.

In addition, social economy can be an alternative form of economic development based on ethical principles, solidarity, democracy, professional and personal development, operating according to the market economy and independent of the state.

BIBLIOGRAFIE

1. BLANOVSCI, A. *Economia socială de piață: evoluție, realizări, perspective*. Revista metodică științifică trimestrială „Administrare Publică”, nr. 1, Ed.: AAP, 2005, p.p. 52-59
2. KERLIN, J. „Social Enterprise in the United States and Europe: Understanding and Learning from the Differences”, *Voluntas*, 2006, vol. 17, nr. 3, pp. 247-263.
3. *Manual de bune practici din economia socială din România și din alte state europene. Solidaritatea, o nouă sursă de putere economică*, publicat de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, 2011, - 128p.
4. MONZÓN, C., CHAVES, Á. *The Social Economy in the European Union*, CIRIEC, 2012, p. 46
5. NICOLĂESCU, V., CACE, S., KOUMALATSOU, E., STĂNESCU, S. *Economia Socială*, Ed.: Expert, București, 2011, -289p.
6. *Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată*, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, București, 2010, - 104p.
7. VÎRJAN, D. *Noi abordări ale economiei sociale. Economie teoretică și aplicată*, Volumul XIX, No. 6(571), 2012, pp. 85-91

E-mail: tatianatofan@yahoo.com